HET MEENEMEN VAN MONSTERS

door

Han Raven

Tijdens mijn verblijf in Amerika (Raven, 1990) werd ik op diverse manieren aan het denken gezet over het risico ongewild dieren en planten te helpen hun areaal uit te breiden. De voorbeelden zijn natuurlijk legio: de Rumina decollata (Linné) die ik in Houston (Texas) verzamelde, was ingevoerd in Europa, de Melanoides tuberculata Menke van dezelfde plek komt nu lokaal voor in Europa, alsook Helicodiscus paralellus Say en Hawaiia minuscula (Binney) die ik in de McKittrick Canyon elders in Texas verzamelde, en de muiltjes (Crepidula fornicata Linné) die op het strand aanspoelden. De eerste soorten bleven vrijwel onopgemerkt, maar de laatste zorgde voor onrust bij mossel- en oesterkwekers, toen door verbreiding in Zeeland sinds 1924 de mosselen en oesters geduchte concurrentie kregen. Een recent voorbeeld is de snelle uitbreiding van het areaal van Ensis americanus Binney, die nu in groten getale langs onze kust voorkomt. Elk van ons kan deze lijst van geïntroduceerde soorten zonder moeite aanvullen met talrijke andere voorbeelden.

Overal in tropische gebieden bezorgt de geïntroduceerde Afrikaanse reuzeslak Achatina fulica Bowdich grote schade aan de vegetatie. De Amerikaanse roofslak Euglandina rosea Férussac (Oleacinidae) die met opzet op het Pacifische eiland Moorea werd geintroduceerd om de reuzeslak te bestrijden, deed echter in enkele jaren alle endemische Partula-soorten uitsterven. Vergelijkbaar resultaat had de introductie van deze soort voor 'biologische bestrijding' in Hawaii, Guam en andere Pacifische eilanden (Wells, 1988). Samen met ontbossing en de introductie van andere schadelijke soorten (o.a. insecten) heeft dit al geleid tot het uitsterven van zo'n 600 landslakkensoorten in Hawaii alleen, waar bovendien het voortbestaan van 200-400 soorten bedreigd wordt. Op de Galapagos eilanden stierven 30 van de 66 endemische soorten Bulimulidae uit en meer dan honderd Endodontidae (Wells, 1988).

Het komt natuurlijk voor, dat mensen bepaalde soorten met opzet in nieuwe gebieden introduceren, zoals gebeurde met de Afrikaanse reuzeslak en zijn 'bestrijder', alsook met vele vogels en zoogdieren. Het is echter zeer gewoon, dat introducties zonder opzet plaatsvinden. Malacologen kunnen dat zeer wel ongemerkt en ongewenst doen, vooral landslakkenverzamelaars.

Bij aankomst in de Verenigde Staten wordt duidelijk gemaakt, dat het invoeren van levende dieren en grondmonsters verboden is. Het laatste is goed te begrijpen voor een ieder, die wel eens een grondmonster heeft bestudeerd. Leg een hoeveelheid aarde, bijvoorbeeld bosgrond, op een uitgespreide krant en kijk maar eens wat er zoal uitkruipt: spinnen, vliegen, maden, wormen, mijten, slakjes, en wat al nog meer. Het is duidelijk, dat een

keuze gemaakt moet worden: het monster kan worden uitgeplozen dichtbij de verzamelplaats (grote dieren kunnen dan onmiddellijk worden teruggezet) en alles wat wordt meegenomen, moet of op alcohol worden gezet of op een andere manier worden behandeld, opdat besmetting is uitgesloten. Zelfs lege schelpen bevatten vaak vleesresten en daarom hoogstwaarschijnlijk levende insektelarven. Levende slakken brengen meestal één of meer parasieten mee. De eenvoudigste manier voor het behandelen van verzameld materiaal is het enkele minuten in water te laten koken. Toevoeging van een kleine hoeveelheid waspoeder heeft als neveneffect dat de schelpen een stuk schoner worden.

Ikzelf gebruik bovenstaande methode al jaren voor de meeste monsters die ik verzamel, wat gemakkelijker is omdat ik vaak kookfaciliteiten ter beschikking heb. Hoe behandelen andere malacologen hun monsters? Moeten er misschien aanbevelingen worden gedaan of richtlijnen worden opgesteld door de vereniging?

Het wordt geologen steeds moeilijker gemaakt monsters te verzamelen, doordat autoriteiten (op aanbeveling van andere geologen) in toenemende mate meer regels opstellen betreffende monstername. Dat is natuurlijk vooral nodig vanwege het wangedrag van een minderheid, alsook een grote toename van belangstelling voor de natuur en dus van zowel professionele wetenschappers als van verzamelaars. Sommige geologische verenigingen hebben nu een gedragscode voor hun leden, b.v. de Geological Society in Londen. Het kan dus zeker geen kwaad, als ook wij uit eigen beweging wat gedisciplineerder omgaan met monsters, anders zullen autoriteiten ons vroeger of later wel dwingen.

Weet iemand onder de lezers misschien van andere landen, waar regels bestaan over de invoer van levende dieren of van grondmonsters? En wie kent een geval, waar materiaal in beslag is genomen of mensen gerechtelijk vervolgd zijn wegens overtreding van zulke regels? Het lijkt mij erg nuttig, als we hierover beter geïnformeerd worden en ons bewust afvragen, wat voor ongewenste bijgevolgen onze goedbedoelde activiteiten kunnen hebben: zijn wat we meenemen slakken-, grond-, of echte monsters?

Literatuur

RAVEN, J.G.M., 1990. Amerika. - C.B. Ned. Malac. Ver., 257: 759-765.

WELLS, S.M., 1988. Snails going extint at speed. - New Scientist, 11 Febr. 1988: 46-48.

Adres van de schrijver: 84, Mortlake Road, Kew, Richmond, Surrey TW9 4AS, Engeland.